

Код јединице: „1921. Римокатоличка црква у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, Београд, Н. живот VII, 1—16; 73—9“ изостављена је напомена да је тај рад изашао и посебно, у Београду, на 16 страна;

када су редактори библиографије прегледали дневник „Време“ из 1931 године и уврстили неке библиографске јединице, испустили су да нотирају чланак „Црква и држава у Италији“, који је објављен у том листу 6 јула;

приликом нотирања расправе „Јован Рајић (1726—1801)“ из Летописа МС 342, 1935 године, било је потребно напоменути да је тај рад објављен и у сепарату.

Нотирајући расправу „Свети Сава и његово доба“ из Гласника Срп. прав. патријаршије 1935 године, било је потребно нотирати да је та расправа и посебно објављена исте године у Сремским Карловцима, на 58 стр., са сликом св. Саве коју је радио Урош Предић.

Исти је случај са Радонићевом расправом „Патријарх Јосиф Рајачић“ објављеном у Летопису МС 349, 1938, која је и посебно штампана исте године на 51 стр.

Овакви пропусти не би били упадљиви када ову библиографију не би радило неколико сарадника Историског института САН и Лексикографског завода ФНРЈ који су имали могућности да овај рад даду детаљније. Но и оваква, ова библиографија је лијеп прилог приказивању научног рада овог нашег истакнутог академика.

Ова библиографија обухвата 520 библиографских јединица (узгред буди речено, требало их је нумерисати).

Академик Јован Радонић се у свом свестраном научном раду бавио и проблематиком Црне Горе као књижевник и историчар. Поред тога он је и сарадник „Историских записа“, а Историски институт Црне Горе издао му је 1955 године треће издање „Ђурађ II Бранковић „деспот Илирика“, допуњено новим подацима из Ватиканског архива.

Нико С. Мартиновић

Радови Милоша Јанковића из историје радничког покрета

Један од најстаријих живих педагошких писаца марксиста у нашој земљи је неоспорно Милош Б. Јанковић. За његово име је везана позната библиотека „Будућност“ (1908—1941), која

је највише учинила за omasовљење комунистичких идеја у редовима просвјетних радника у нашој земљи, издавши за 34 године излагања 82 напредне педагошке књиге у укупном tiraжу од 200.000 примјерака. Око 200 разних публикација (посебних књига, часописа, брошура и сл.), оригиналних и преведених, везано је за име овог марљивог научног радника. Иако под старе дане, претрпјевши у НОБ личну и породичну трагедију од окупатора и његових слугу, Јанковић је последије ослобођења са пуно снаге и полета наставио рад. Од 1946 године он уређује познати часопис за педагошка питања „Савремену школу“ и ради на историји напредне педагогије. Јанковић је од 1945 године објавио око 60 чланака, расправа и посебних књига у којима је углавном освјетљавао културне странице наше историје, зачетке и развитак напредне мисли у нашој просвјети и политичко-културне акције просвјетних радника марксиста кроз нашу историју. Ти радови су једна корисна документација, писана на основу архивске грађе, литературе и мемоарски, која претставља лијеп допринос историји радничког покрета, нарочито у Србији.

Драгоцјене податке је Јанковић пружио у својим посебним издањима у београдској едицији Документи из историје радничког покрета „Прве социјалистичке педагошке идеје у Војводини“ (1952), „Социјалистички педагошки часописи у Србији“ (1953), „Бачки социјалистички покрет у Србији“ (1954). Јанковић је последије рата написао низ запажених расправа и чланака о педагошким идејама Карла Маркса, Бјелинског, Лава Толстоја, Париске комуне, Светозара Марковића, Васе Пелалића, Даворина Трстењака, Димитрија Туцовића, Живојина Жујовића, Ивана Филиповића, Владимира Зебића, Петра Карића итд. Много прилога од вриједности је дао друг Јанковић за историју напредне штампе и библиографија напредних писаца. Поред тога, Јанковић је проучавао и позитивне ефекте догађаја из наше старије историје, као напр. „Школе за вријеме Првог устанка“ (1953), „Учитељи у Србији 1815—1870“ (1954) итд.

Радови Милоша Б. Јанковића једним дијелом обухватају продирање напредне педагошке мисли у Црној Гори. Они ће помоћи писцима из Црне Горе који се баве историјом радничког покрета да боље обраде поједина питања наше прошлости везана за напредни учитељски покрет који се окупљао око библиотеке „Будућност“. Тако Јанковић у својим радовима „Социјалистички педагошки часописи у Србији“, „Удружење југословенског учитељства и напредни учитељски покрет“ и др. додирује и питања борбе црногорских учитеља у склопу радничког покрета за бескласно друштво.

Јанковић је у својим посљератним радовима пружио и неколико запажених прилога историји радничког покрета Црне

Горе и то: „Буро Губеринић — оличење пожртвованог учитеља комунисте“ („Просвјетни радник“ бр. 19 од 1 децембра 1949), „Сјећање на учитеља Марка Машановића — професионалног револуционара у Црној Гори“ („Просвјетни радник“ бр. 18 од 15 новембра 1949) и „Букајло Кукаљ“ („Савремена школа“ 3—4, 1956).

Када би овако упорно, марљиво и активно радили многи стари борци за социјализам, пуни дугогодишњег искуства и сјећања на многе свијетле покрете које је штампа блиједо но-тирала или уопште прескочила, спасло би се од заборава и са-чувало драгоцјено благо неопходно за писање историје раднич-ког покрета наших народа.

Стога Јанковићеву активност треба са поштовањем поздра-вити.

Н. С. М.

Годишњак Поморског музеја у Котору, IV — 1955, Котор 1956.

Нови број Годишњака Поморског музеја у Котору садржи обиље грађе и научних расправа. Проблематика овог броја је разноврсна. Материјал је обрађен на основу архивске грађе бо-кељских архива, а дјелимично и литературе. Уводник је Петра Шеровића, „Борба с Турцима око Херцегновог до његовог конач-ног ослобођења г. 1687“. Шеровић је уз обраду ове теме дао и раз-витак Херцегновог од његовог оснивања 1382 г., истичући сврху оснивања овог града, који је требало да омогући Твртковој др-жави излаз на море како би та лука парирала Дубровник. Хер-цегнови је остао под турском влашћу од 1483 (изузев 1538 када су га кратко вријеме држали Шпанци) до 1687, када је потпао под млетачку власт. Ослобођење Херцегновог од Турака имало је за последицу прилив српског живља, који је бјежао испод Турака и насељавао се на његовој ривијери. Ослобођење Херцегновог од Турака 1687 године ушло је у старе књижевне споменике. Опје-вано је у Качићевим „Разговорима“ на српскохрватском језику, а опјевао га је и познати поморац капетан Марко Мартиновић из Пераста (1663—1716) у једној пјесми на италијанском језику под псеудонимом „Конте од Кумбора“. Мартиновић је био и очеви-дац битке. Шеровић је навео још неколико интересантних пу-бликација из XVII вијека о овом догађају.

Шеровић у овом броју има и два краћа прилога: „Један не-познати Бокељ, руски адмирал“, гдје говори о Петку Вучетићу из Грбља, истакнутом јунаку из 1807, који је у руској морнарици постао адмирал, и „Мегдан Вицка Бујовића и херцегновског ка-петана Осман-аге Ибрахимагића“.